

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 4.

Ljubljana, 16. svečana 1892.

XXXII. leto.

Vsebina: V ogrambo. — J. Ravnikar — Litija: Jan Amos Komenski. — I. K. — Trb.: Na katerih berilih II. in III. čitanke bi se dalo iz zdravstvoja (higijene) poučevati in v katerem obsegu? — L. Stiasny: Podobice v abecedniku. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Vprašanja in odgovori. — Književnost. — Naši dopisi: Z Notranjskega. — Iz kamniškega okraja. — Z Dobrove. — S Krasa. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva. — Listnica uredništva.

V ogrambo.

V goriški „Novi Soči“ od dne 5. t. m. je priobčen uvodni članek „Divide et impera“, o katerem g. „Ry“ napada kranjsko, zlasti ljubljansko učiteljstvo, napada „Slovensko učit. društvo“, list „Učiteljski Tovariš“ in napósled tudi urednika njegovega.

Ker smo prijatelji mirú, hočemo na ta napad mirno in stvarno odgovoriti.

Da „Slov. učiteljsko društvo“ ni storilo ničesa v vspodbujajo slovenskega učiteljstva, to si je na čistem izmislil g. pisalec, kateri ne pozna zgodovine našega društva.

Naše društvo se je osnovalo že leta 1866. kot „Kranjsko učiteljsko društvo“ in kot tako je bilo sploh prvo slovensko učiteljsko društvo. Da kranjsko učiteljstvo tudi ni bilo „do kostij mrzlo“ za združeno delovanje vsega slovenskega učiteljstva, pokazalo je s tem, da so se leta 1872., torej sedamnajst let pred ustanovitvijo „Zveze“, društvena pravila tako prenaredila, da je nastalo „Slovensko učiteljsko

društvo“, katerega delovanju niso bile določene deželne meje. Oklenili so se tedaj že takrat nekateri izvenkranjski, osobito primorski učitelji skupnega društvenega delovanja. Malo jih je zaznamovanih v društvenih knjigah. Kje so bili pa takrat drugi? „Slovenskega Učitelja“ in „Šolo“ so osnovali proti delovanju našega društva.

Leta 1889. je bil ustanovni zbor „Zveze“ v Ljubljani. Kdor se je tega zbora udeležil mora pripoznati, da je naše društvo, kar je bilo možno, storilo za ugled učiteljskega stanú in vreden sprejem gostov v Ljubljani; društvena blagajnica je to prav dobro čutila.

Pri zborovanji delegatov pa je prišla na dan zahteva „Tovariš naj preneha!“ — „Prezaslužnemu Andreju Praprotniku“ se je to pri zborovanji delegatov v mestni dvorani v obraz reklo! Če se je proglasil „Popotnik“ glasilom „Zveze“, zbor, oziroma posamezni člani s tem še niso imeli pravice zahtevati, da preneha „Tovariš“,

ki je bil takrat lastnina g. Praprotnika in g. Milica. Užaljen je bil s to zahtevo ustanovitelj in urednik lista, užaljeni so bili člani „Slov. učiteljskega društva“, kateremu je bil g. Praprotnik predsednik. Ker je bilo to vse že poprej dogovorjeno, je čisto naravno, da so po tem dogodku postali ljubljanski učitelji kot člani „Slov. učit. dr.“ hladni proti „Zvezi“, da si so bili poprej za njo. Veliko k temu so pripomogli tudi preradikalni predlogi glavnega govornika pri prvem občnem zborovanji „Zveze“, g. A. Gabrščka, ki je bil sicer takrat še učitelj, pa je s svojimi predlogi segal tako daleč, da sta delegata učiteljskega društva za goriško okolico izjavila, da se o Gabrščkovih predlogih vzdržujeta glasovanja in da je zastopnik ljubljanskega magistrata bil prisiljen g. Gabrščku — sapo zapreti. Vender pa je bil predsednikom „Zveze“ voljen učitelj v Ljubljani, ki pa zaradi bolezni ni mogel tega posla sprejeti in je vsled tega „Zvezo“ vodil do prihodnjega občnega zbora podpredsednik, mestni učitelj ljubljanski in odbornik „Slov. učit. dr.“, ki pa je odstopil samo zaradi brezbržnosti vnanjih udov „Zveznega“ odbora, ker je le — ta vse delovanje I. društveno leto prepustil njegovim v Ljubljani bivajočim odbornikom, kar je pri drugem zborovanji v Celji poročal tajnik „Zveze“, tudi ljubljanski učitelj. Za to delovanje je mestnim ljubljanskim učiteljem drugi občni zbor v javni seji izrekel zahvalo.

Ravno tako je naše društvo zastopalo pri tem drugem zborovanji pet delegatov. Dasi se je našim društvnikom čudno zdelo, da je na tem učiteljskem zborovanji takrat neučitelj iz Gorice zopet zvonec nosil in je posebno udrihal po ljubljanskih učiteljih, vender se naše društvo ni za las premaknilo od „Zveze“ in je k vlašskemu zborovanju v Trstu poslalo devet delegatov, ki so se vsi zborovanja udeležili; društvo tudi redno plačuje svoje letne doneske in redno „Popotniku“ poroča o svojem delovanji. G. pisalec v „N. S.“

brez dokazov tako piše o nas, kakor je neučitelj pri zborovanji v Celji brez dokazov govoril. Vprašamo torej: Kakšen namen ima g. pisalec v „Novi Soči“ s takim ravnanjem? Ali hoče po sili najmnogobrojnejše slovensko učiteljsko društvo iz „Zveze“ pahiti? „Čemu ta razdor?“

„Vsa agitacija za „Slov. učit. društvo“ in njegovo glasilo je naperjena proti učiteljski „Zvezi“ in „Popotniku“ trdi „N. S.“ To je logika! Torej če se društvo, ki je član „Zveze“, krepi in napreduje, bode li to v kvar vsemu telesu, skupnemu društvu „Zvezi?“ Kaj pa potem, če bi začela posamna društva pojemati?

Zoper „Zvezo“ je, da je postal „Tovariš“ glasilo „Slov. učiteljskega društva“, pravi g. „Ry“. Kje je bila še „Zveza“, ko se je delalo na to, da „Tovariš“ postane „Slov. učit. društva“ glasilo? Dokler pa je živel založnik in tiskar g. Milic, stvar zaradi pogodbe z g. Praprotnikom ni bila izvršljiva. Ker je pa v Ljubljani že izhajal jeden učiteljski list, društvo pač ni moglo poleg tega še svojega glasila izdajati. Vsled smrti g. Milica se je razveljavila pogodba in g. Praprotnik je izročil svoj list ne kaki posamezni osebi, ampak našemu društvu v spomin. Tako se je želja, ki so jo društveniki dolgo gojili, izvršila in od tega časa ima društvo svoje glasilo, katero doslej proti „Zvezi“ ni besedice pisalo.

Da je društvo začelo misliti na „učiteljski dom“, to je po mnenju g. Ry zopet naperjeno zoper „Zvezo“. Kje in kdaj smo še slišali ali brali, da si je to že poprej „Zveza“ postavila kot „svoj jedini smoter?“

Neumljivo nam je torej, kako se nam morejo pri takih razmerah očitati neblaginameni in v svesti smo si, da tudi „Zveza“, katere odličen član je naše društvo, primerno zavrne člankarja „Nove Soče“, ki dela tak razdor med slovenskim učiteljstvom.

V Ljubljani, dné 13. svečana 1892.

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“.

Jan Amos Komenski.

(V spomin tristoletnice.)

Druga je občinska ali narodna šola, kjer za to umeščeni učitelji vzgajajo mladino od 6. do 12. leta. Tu naj se uče otroci: 1. čitati in pisati v materinem jeziku; 2. prepevati razne pesni; 3. računati; 4. tu se mora znanje zgodovine božje in posvetne vpeljati, dalje slovnica, pravopisje, tako, da bi bili sposobni stopiti v latinske šole. Narodna šola mora biti v vsakem mestu, trgu, v sleharni vasi t. j. občini brez izjeme.“

„Tretja šola je latinska ali gimnazij, kjer se mladeniči od 12. do 18. leta morajo priučiti latinskega jezika popolnoma, grškega in hebrejskega pa v toliki meri, da bi mogli v teh jezikih čitati brez prevajanja zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze. Razven tega naj se priučé vseh ved, ki so potrebne za daljne študije v modroslovji, pravoslovji, bogoslovji, zdraviloznanstvu itd. V vsakem večjem mestu mora biti jedna taka šola.“

„Četrta visoka šola (vseučilišče) naj bode vsaj jedna v vsaki deželi.“

Po dokončanem šolanju naj vsak določi še štiri leta za potovanje. — Po načrtu Komenskega so osnovali šole po vseh deželah zapadne in srednje Evrope. Komenski ni prikrival in tajil nikomur svojih novih idej, tikajočih se uredbe in preosnove šolstva. V isti dobi je živel na Nemškem Ratichius, ki je bil poznat kot imeniten in sloveč pedagog; ta je namreč iznašel nek nov način poučevanja jezikov ter se je s tem bahal, da je po njegovi metodi (učbi) mogoče v jako kratkem času priučiti se latinskega, grškega, hebrejskega in drugih tujih jezikov; razven tega pa še to, da zna način, kako bi bilo mogoče po vsi Nemčiji vpeljati samo jeden jezik in jedno vero. Komenski se obrne do njega s prošnjo, naj mu o tem novem načinu blagoizvoli nekaj natančnejega podati. Toda

Ratichius plemenitega Komenskega ni spoznal vrednim, da bi mu bil ustregel, izjavši se, naj poprej svojo iznajdbo proda kakemu kralju ali knezu za drag denar.

Takrat Komenski najde prijatelja in dobrotnika na Angleškem, kjer so česke brate sprejemali prijazno bolj iz političkih nego verskih razlogov; bil je to Samuel Hartlieb; ta je za uresničenje Komenskega idej pridobil med Angleži mnogo mecenatov, ki so podpirali česke brate.

Kmalu na to l. 1631. izda Komenski v latinskem jeziku didaktični spis: „*Janua linguarum reserata*“ (vrata odprta jezikom). To delo njegovo vsprejmó vsi tedanji učenjaki z veseljem — in tekom 10 let je bilo prevedeno na grški, češki, poljski, nemški, švedski, holandski, angleški, francoski, španski, ogerski, arabski, turški, perzijski in mongolski jezik. Ta imeniten spis obsega nov način jezikov — sosebno materinega jezika učiti se. Komenski izvestno ni slutil, da bode s tem delom dosegel toliko slave, ker ga je namenil izvirno le za jeden razred „lešenske šole“ in ga je poslal med svet kakor na ogled.

Leta 1632. izvolijo Komenskega nadzornikom pojedinih bratovskih občin; njegova naloga je bila, voditi lešenski gimnazij, propovedovati ter nadzorovati bratovske cerkve, da bi se med njimi vzdržaval potreben in pravi red. Poljski plemenitniki so pošiljali svoje sinove v lešensko šolo, ker je ta pod voditeljstvom Komenskega slovela daleč na okoli kot najboljša. Takrat je Komenski spisoval šolske knjige in ob jednom svojo „pansofijo“, hoteč s tem spisom ustreči vsemu človeštvu. V ta namen je iskal imovitega prijatelja in dobrotnika, ki bi njega in njegove sodelovalce podpiral z denarjem za to podjetje; že takrat je nameraval svojo „pansofijo“ (vsevedo), filozofsko delo, na katerem je

deloval vse svoje življenje, katero pa mu ni bilo dano dokončati in izdati. Z omenjeno „pansofijo“ je nameraval doseči, da bi filozofski in rečni (realni) nauk, vede in znanosti postale pristopne večjemu številu ljudi, nego se je to godilo v poprejšnjih časih, ko je bila samo pojedincem dana prilika, pridobiti si znanja in vednosti; nameraval je torej razširjati vseobčno omiko, tedaj ravno to, kar mi nameravamo s sedanjo šolo. Ta načrt mu je dal toliko dela, da l. 1638. ni mogel predloga švedskega državnega zbora sprejeti, da bi ondotne šole preosnoval in izboljšal.

Stoprav l. 1641., iskaje mecenata, ki bi ga pri delovanju izdatno podpiral, dobi angleškega parlamenta povabilo, ki je na Hartliebov prigovor poklical Komenskega, da bi prevzel voditeljstvo na ustavu za vzgojo učenjakov ter tam, vseh pozemeljskih skrbij prost, dokončal svoje delo. Jeseni tega leta se Komenski poda na Angleško — toda nerad, ker je že takrat imel nizozemskega bogatega kupca, Ljudevita pl. Geera, kot svojega največjega prijatelja in podpornika. Ljudevit pl. Geer se je v tistem času mudil na Švedskem ter je uporabljeval svoje velikansko premoženje za razne dobre namene, tako da ga je Komenski imenoval evropejskega dobrotnika. Ko Komenski pride na Angleško, dobi takoj poziv od Ljudevita Geera, naj pride k njemu. Komenskemu se je na Angleškem godilo slabo zaradi domače vojske in upora na Irskem; zato se je trudil, da bi mu bratovska cerkev dovolila to deželo zapustiti.

Prihodnje leto 1642. se poda Komenski na dvakratno povabilo Ljudevita plem. Geera na Švedsko, kjer naj bi s pomočjo tega plemenitega moža v pokoji in brezskrbno nadaljeval svoja pričeta dela. Toda boječ se verskih prepиров in nemirov tam ne ostane dolgo. Prišedši v Norkoepping, kjer je Ljud. plem. Geer navadno bival, ga ni našel ondi, ter se poda takoj za njim v Stockholm. Tukaj bi rad videl Kristino, hčer Gustava Adolfa, kjer se

je tudi seznanil z Ivanom Skytejem, slavnim učenjakom in učiteljem Gustava Adolfa in slovečega kancelarja Alexa Oxenstierna. Zadnji se je za Komenskega jako zanimal ter ga izpraševal prav natanko; o didaktiki in filozofiji sta se pogovarjala štiri dni. Slavni Oxenstierna je med drugim Komenskemu rekel: „Spoznal sem že v svojih mladih letih, da je sedanji način poučevanja prisiljen in nenaraven, nisem pak mogel temu pravega vzroka najti. Po kraljevem ukazu prišedši na Nemško, pogovarjal sem se o tem z raznimi učenjaki, zvem tudi, da Ratichius poučuje po pravi metodi, zato nisem miroval popred, dokler se nisem snidel z njim. Toda namesto razgovora ponudi mi jednega izmed kvartantov za prebiranje. Pri tem zapazim kmalu, da napake sicer pri poučevanju odkriva dobro, vendar pa ne ve nobene pomoči zoper nje. Vi stojite na pravi podlogi, le tako napredujte!“ Ko mu na to Komenski odvrne, da misli didaktične študije opustiti in se k realnim obrniti, reče mu Oxenstierna: „Vem, da imate kaj višjega na umu, kajti prečital sem Vaš „Prodromus k pansofiji“ (napotek k vsevedi); ali o tem kaj več jutri, ker me kličejo še druga opravila“.

Prihodnjega dne je kancelar preiskaval še natančneje pansofistiške misli Komenskega, ki je namreč že nekoliko let poprej spisal napotek ali uvod k svoji „pansofiji“ ter ga poslal svojemu dobrotniku Ljud. plem. Geeru; ta ga je pa dal dvakrat natisniti proti volji Komenskega. — Prvikrat je ta spis prišel na svetlo l. 1637. v Oxfordu pod naslovom: „Conatuum Comenianorum praeludia“ (predigra Komenskega podjetij); dve leti pozneje pa v Londonu „Pansophiae prodromus“, ki ga je imel v rokah švedski kancelar. S tem spisom Komenski opozori ves učeni svet v Evropi náse ter dohajali so mu od vseh krajev dopisi, naj v tem delu napreduje. Posebno nagovarja Komenskega učenjak Skyte, naj opusti študije pansofistiške ter se poprime boljše

didaktike, kar on na veliko veselje Ljud. plem. Geera tudi obljudi. Za bivanje so mu odločili mesto Elbinke, ne daleč od Gdanskega (Danzig) na Pruskem, kamor se Komenski preseli meseca vinotoka leta 1642.; tja je prišla tudi njegova rodbina

iz Lešna. Tukaj je deloval z nekaterimi svojimi tovariši, ki so tudi dobivali podporo od Ljud. plem. Geera, hoteč tako dovršiti svoje delo po osemletnem premišljevanji. (Dalje prih.)

J. Ravnikar — Litija.

Na katerih berilih II. in III. čitanke bi se dalo iz zdravjeslovja (higijene) poučevati in v katerem obsegu?

V tisoč slučajih imajo ljudje kaj napačne nazore o ohranjenji in zboljšanju zdravja; rabijo mnoge praznoverne pripomočke, da bi se ustavljali boleznim. Gotovo je na pravem mestu, da ljudska šola tudi v tej stvari na izboljšanje omenjene nedoslednosti deluje. Ker pa pouk iz zdravjeslovja ne more biti poseben predmet na ljudski šoli in ga učitelj nikakor ne sme v nemar puščati, se najprilicneje združi z čitanjem.

Da bi se v tem ne izgrešila prava mera in da bi se ognili površnosti ali pa preobširnosti, je velike važnosti, ako se tvarina gledé na pouk iz zdravjeslovja pregleda. V sledečem si usojam svoje misli o primernem pouku iz zdravjeslovja objaviti, kakor bi utegnil potrebam ljudskih šol zadoščati. Če se mi vrine kaka napaka ali pomota, naj mi jo cenjeni bralci naznanijo in popravijo. Na ta način nam bo naše šolsko časnikarstvo prineslo oni hasek, zaradi katerega se izdaje, namreč hasek nadaljnega izobraževanja ljudskih učiteljev.

Kakor sem že v napisu povedal, se bodem naslanjal na drugo in tretjo čitanko, ter bodem v berilih, ki so temu namenu najbolj primerna, skušal pokazati, v katerem obsegu bi se moglo s pridom poučevati v zdravjeslovji, ker sta te čitanki na naših slovenskih šolah najbolj razširjeni.

A. Drugo berilo.

31. „Zdravi udje“ str. 27.

Vsebina: Od dolge hoje utrujen čevljarski pomagač Jože, ki se mora samo s

kupico piva in koscem črnega kruha zadovoljiti, zavida nekega v svoji kočiji sedečega gospoda zaradi njegove pečenke in izbranega vina, s kojim se ta, ne da bi stopil iz voza, more okrepčati. To zapazi ptuji gospod ter vpraša pomagača, bi li ne hotel menjati ž njim. Slednji je z veseljem pripravljen, a se takoj skesa, ko se prepriča, da mora gospod po bergljah hoditi.

Obseg pouka: Zdravje je več vredno, kakor vsi zakladi na svetu. Če si zdrav, si bogat in srečen. Ako bi ti kdo tisoče goldinarjev ponujal za roko, nogo ali okó, še pogledal bi jih ne. Bolni ali pohabljeni bogatin je ubožec tudi pri pečenki in najboljšem vinu, zdravi revež je bogat in srečen tudi pri najbolj priprosti jedi in pri vodi. Zahvalite Boga, da imate zdrave ude in skrbite, da jih ne pohabite. Zlasti vas svarim pred skakanjem raz visokih krajev ali pred plezanjem na drevesa, s katerih je že marsikdo padel ter si zlomil nogo ali roko.

32. „Čuti“ str. 28.

Vsebina: Čuti gledé njihovih znakov in opravkov.

Obseg pouka: Varuj oči! Ne beri o mraku ali pri mesečnem svitu, še manj na solnci! Ne napenjaj predolgo očij pri branji ali predrobnih ročnih delih, tudi ne drži očij preblizu, da ne postaneš kratkoviden. Predolga opravila pri luči, zlasti pri slabi, za oči niso dobra. Kadenje je očem tudi kvarljivo, ker z dimom puhtimo sajaste skeleče praščke v oči. Prevelike

vročine in tobakovega prahu se ogibaj, jednako tudi ostrih tekočin n. pr. kisa, ker si s tem lahko nakoplješ osleplenje. Močen odsev od oken, snega in belih sten ali pečin je že velikokrat oči vnel. Prehitra menjava svetlobe in temè je očem jako škodljiva. Silen vdarec ali pritisk na oči jih lahko popolnoma pohabi, ker se utegne očesna tekočina razliti. Pri očesnih boleznih se obrni na zdravnike strokovnjake, nikoli pa ne na mazače. Ne rabi nobenih drugih sredstev zoper očesno bolezen, kakor tisto, katero ti podaja roka spretnega zdravnika. Mračna svetloba, mir in snaženje s čisto vodo je za oči najbolje. Če si hudo segret, ne vmivaj očij s studeno vodo, kajti prehlajenje očem nič manj ne škoduje, nego drugim udom. Majhno pisavo je težko brati in napenja moč očij, da ti oslabé. Piši torej veliko. Iz gizdavosti očala nositi je zelo neumno, da kazni vredno, ker človek s tem činom oči razvadi, da ne morejo brez očal nič več razločno videti. Če pa le moraš po očalih seči, pusti si jih od zdravnika izbrati, ki preiskuje tvoje oči. Je li padla kaka stvarica v oči, recimo kaka mušica ali kamenček ali kaj jednacega, ne mani očij, marveč pusti si ono stvarico od drugih ljudij, najbolje pa od zdravnika ven vzeti. Nekateri imajo navado, da se čez okna spenjajo in vetru nasproti gledajo, kadar se vozijo po železnicah, ter si s tem pripravijo ostre sajaste reči v oči, katere zakopljejo v bolezni ali celo v slepoto. Predolgo budenje in odtegovanje spanja kakor tudi branje v postelji pri luči, kadar oko od strani v knjigo gleda, je očem zelo na kvar. Če

imajo učenci svoje zvezke preveč na stran obrnjene, da morajo oči vedno le poševno gledati, jim to hudo škoduje. Otroci naj torej knjige in zvezke po konci držé. Okenčasta oblačila in žive barve na njih oškodujejo oči. Otroci naj se ne igrajo z ostrimi rečmi, najmanje pa s smodnikom, naj ne mečejo kamenov, da se ne prigodí nesreča.

Neprecenljiv dar božji je dobro zdravo uho. Skozi uho prihaja glas tvojih roditeljev, prijateljev in učiteljev, ti doide petje ptic in tisočerno zvočenje narave. Varuj torej tudi ušesa z največjo skrbjo, da ti ne pridejo druge reči v nje, da se ne pretresejo preveč bodi si po hudem vdarcu ali po glasovih, ki se preblizo ali premočno razlegajo.

Skrbi za snažnost tudi pri ušesih in ne dregaj s peresom, iglo, žrebljem in lesom v ušesa, ker bi se lahko pripetilo, da bi te kdo sunil ali trdo zadel in ušesna mrenica, ki je na dnu ušes, bi se predrla, da bi ne slišal več.

Nos je zelo važno orodje med našimi čuti. On nas svari pred spridenimi jedili in nam privodi prijetne vonjave. Ne draži nosú s premočnimi dišavami, da ne izgubi občutljeja. Ne spij sredi hudo dišečih rastlin ali cvetlic, če se hočeš glavobolu izogniti.

Usta so sedež ukusa. Snaži je in izplaknuj po vsaki jedi s čisto vodo, da se ne izcimijo ostudni smradi. Sladkosnedost napravi, da se ukusni čut razhudi. Varuj se posebno prevročih jedil in pijač, ki ti usta ožgó in bolečine naredé. (Dalje pr.)

I. K. — Trb.

Podobice v abecedniku.

XVII. d — dimnik.

1. Pripovedovanje.

Dimnik.

Nekedaj so popravljali streho. Ko so šli krovci h kosilu splazi se Anton na pod-

strešje, spleza skozi strešino okno na streho ter po vrvi celo na dimnik. Vsede se na dimnik ter zavriska. Ko pa pogleda na cesto, se mu zvrtil v glavi. Ves je omoten. Padel bi na cesto, ako bi ne zgrabil k sreči vrv, katero so krovci privezali. Na njegovo

upitje prihitijo krovci ter ga rešijo velike nevarnosti.

Pouk.

Anton ni ubogal svojih roditeljev. Bil je neslušen. Nekdaj hoče splezati na streho. Roditelji ga svarijo. On jih ne posluša. Zbog svoje neslušnosti je bil v veliki nevarnosti. Prepričal se je, da:

Kdor ne uboga,
Tepe ga nadloga.

2. Nazorni nauk.

Pri nas imamo moža, ki leto in dan ničesar ne je, pa vedno iz fajfe kadi. Kaj je to? Zakaj se iz dimnika vedno kadi? Rojen še oče ni, sin že po strehi leti. Kaj je to? Da torej bolje gori ter da se ne kadi imamo dimnike. Kakšni so dimniki? zunaj? kakšni so znotraj? kaj je po zimi belo, po letu pa črno?

XVIII. 1 — Ij.

1. Pripovedovanje.

Ne bodi radoveden.

Videk je bil od srca dober deček. Kar dar je hotel, bil je tudi jako priden in poslušen. Samo jedno veliko napako je imel. Zaradi nje so ga karali, celo kaznovali roditelji in učitelji; bil je namreč od sile radoveden.

Povsod je moral biti, hotel vse videti in slišati, zlasti pa to, kar ga ni prav nič brigalo.

Obečal je sicer, da se poboljša, ali hitro je pozabljal svoje obljube in ostal radovedni Videk.

Nekoč so kovali konja na dvorišči očetovem. „Ne hodi preblizu“, svarila ga je mati. Videk pa je hotel vsekako videti, kako pribija kovač konju podkev na kopito. Konj pa brene in zadene Vidka tako silno na čelo, da se zgrudi nezavesten. Šele za nekaj časa se zopet zavé.

Koliko je obečal takrat! Ko so pa govorili nekaj dni pozneje, da ima sosed hudega junca v hlevu, kdo se je splazil k nevarni živali? Radovedni Videk.

Ko junec ugleda dečka, razjezi se, strga se z verige ter ga podere. Toliko da ne usmrti malega radovedneža.

Vidkovi roditelji so bili jako žalostni, ker se nikakor ni hotel odvaditi svoje napake. Primeri se pa nekaj, kar ga ozdravi za vselej. Vidkov ded je bil barvar. V delavnici barvarski stoji mnogo velikih bakrenih kotlov, napolnenih z raznimi raztopljenimi barvami. Vanje devljejo svilo, volno in druge snovi, da jih barvajo črno, modro, rdeče, zeleno, rjavo ali rmeno.

Videk je ravno dobil belo poletno obleko, ki se mu je podajala kar najlepše. Odpravi se k dedu, da bi šel z njim v cerkev. Bila je namreč nedelja. Deda ne more najti precej. Išče ga po vsi hiši. Ker se posli ne menijo dosti zanj, odpravi se v barvarnico, dasi ne sme. Plazi se celo okolo barvnih kotlov in gleda vánje. Za to se ne meni, da bi utegnil zamazati obleko. Ne samo, da gleda v kotle, on hoče tudi videti, kakšna barva je v njih. Zato vtika meziniec vánje. To ni bilo kaj lepó in tudi oprezno ne. Ko se pa preveč iztegne čez kotel, premahne in pade vanj.

Po sreči stopi prav sedaj pomočnik v barvarnico. Vse se mu zdi, kaj se je zgodilo. Zato hiti h kotlu in izvleče radovednega dečka za lase. Kakšen je Videk! Od nog do glave modro pobarvan; niti izpregledati ne more!

Pomočnik pokliče tovariše. Ded, ki se je ravno vrnil, prihiti prvi v delavnico.

Ali kako pomagati? Druzega ne morejo storiti, nego postaviti dečka pod velik lij in vlivati vodo nanj.

Ali dosti ne pomaga. Obleka je pokvarjena, Videk pa moder po vsem životu. Drgnejo ga z milom, s krtačami — Videk ostane moder.

Roditelji sklenejo roke, ko ga vidijo. Mati ga z nova skuša umiti, ali Videk ostane moder, kakor nebo v lepih poletnih dneh.

Dolgih šest tednov hodi po mestu modrobarvan po obrazu in rokah. Vsi ljudje se mu smejejo.

Zdaj šele se pokesá. Kako rad bi zardel od sramote, ali ne more zaradi modre barve. Roditelji ga kregajo vsako jutro, tovariši ga dražijo neprestano. Oče ga nečejo jemati seboj, ded pá ob nedeljah sam hodi v cerkev. Videk poseda v kotu sobice, skriva se ljudem, če le more, in pogostoma bridko joka zaradi neposlušnosti svoje. Nekaj dobrega je pa vender imela nezgoda — Videk odslej ni bil radoveden.

Pouk.

Videk je bil silno radoveden. Ker ni poslušal naukov svojih roditeljev in učiteljev, se je prepričal, da:

Darilo le pridnega čaka
Sramota in škoda — bedaka.

2. Nazorni nauk.

Spodaj ozek, zgoraj širok in skoz mene teče marsikatera tekočina. Kaj je to?

Lij je zgoraj širok, spodaj pa ozek. Iz česa sestoji lij? Čemu imamo lij? **L. Stiasny.**

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Narodne Pripovjedke skupio u i oko Varaždina Matija Kračmanov Valjavec. U Varaždinu 1858. 8. X. 315. Štampao Jos. pl. Platzer. — Predgovor: „Naumio sam dati na svjetlo mnogo više pripovjedaka nego jih ima u ovoj knjižici i to pripovjedke iz Hrvatske, Štajarske i Kranjske da se je najavilo barem toliko prenumeranta, koliko jih treba, da se naplate štamparski troškovi, pa zbog toga eto vam samo pripovjedke iz Hrvatske i to iz Varaždinske okolice. Napisao sam je malo ne rieč po rieč tako, kako jih pripovjedahu pojedini pripovjedaoi... Čuo sam jih... podobar broj od učenika ili od njihovih roditelja... Primio sam u ovu knjigu raznovrstne pripovjedke, njekeje možda takove, koje ne zaslužuju da prodju na svjet... njekeje s varijantima. Dodao sam i nje koliko narodnih pjesama... Jošće treba da kažem nješto o jeziku, kako govori puk ovdešnji itd. — Slavische Bibliothek v. Miklosich II. 1858: VIII. Chorvatisch-slovenische Märchen. S. 151—170. XIX. Volkslieder S. 303—307. I—VI aus der Gegend von Warasdin. Von M. Valjavec. „Ihr Werth beruht 1. auf ihrer Bedeutung für slavische Mythologie; 2. als Proben jener Abart des Slovenischen,

welche durch den Einfluss des serbischen u. chorvatischen entstanden, in Provinzialkroatien gesprochen wird“. — Odslej je take pripovedke in pesmi narodne še obilniše priobčeval p. v Novicah: O Rojenicah. O vučjem pastiru. O Petru Breboriču in veliki mladi nedelji. Od Torke ali Torklje. Od divjih dekel. Škatla, daj jesti no piti, a ti, klabük, vudri zdaj. Žaba počí, gospa vün poskoči. — Glasnik Zv. 2: Narodne pesmi iz Varaždinske okolice (str. 14—54). Pripovedka o vilah (104—187). Stvarjenje. Iz Ovidija met. I. Poslovenil M. Kračmanov (str. 77—78). — Program gimnazije Varaždinske: Proben des Slovenischen, wie es um Predvor in Oberkrain gesprochen wird. Ein Beitrag zur slovenischen Dialektkunde. Osem narodnih pesmi s kratkim vodom bolj poglavnih pravil o glasoslovji (Glasn. II. 108. Novic. str. 283).

L. 1859 Novice: Vojak na Laškem (Iz Slovenije). — Vodnikov Spomenik: Drobne pesemce (str. 238—242). — Glasnik Zv. 3: Popevka od maloga deteta (Iz Medjimurja). Morjê (Iz Jarenine). Narodne vraže. Štajerska od Hrvaške meje (Pes. nar.) II. 4. Tolvaj Matjaž. Legenda od sv. Mihela. Sv. Andrej. Pastir (Po nar.

prip. zložil 165—169). Mlinarjev Janez slovenski junak ali vplemenitenje Teharčanov. Spisal po narodni pripovedki F. Kočevnar. V Zagrebu 1859. 8. 129. Nat. K. Albrecht. — Kritika. Spisal M. Kračmanov (Glasn. str. 50—57 cf. Jezičnik XXV str. 87).

L. 1860 Novice: Kak se je izpunila senja. Žena vučica. Oče sina vragu dal. Modra deklina. Iz čega se gdo narodi, vu onom mora vumreti. — Glasnik III. 5: Narodne legende. Deveti mož. Sv. Gregor. I—VI. Iz Varaždina v dopisih o narodnem slovstvu, gledišču, o gimnaziji. Štajerske pripovedke. O narodnih humoreskah. Sanje (Ulomek, zložil str. 129—131. Zv. 6: 129—134). Tako je bilo (Pes. En sam le me umél je — Učitelj Martinjak str. 102). Narodne pripovedke (Zv. 4 str. 50—139).

L. 1861 Glasnik: Narodne zagonetke (str. 7—137). Protuletje (Iz hrv. rokopisa). Vojska z volkom in psom (Po narodni zložil M. Kračmanov str. 111—119). Ajant. Žaloigra, ki jo je spisal Sofokles, poslovenil M. Kr. (str. 83—116 I. polovica). — L. 1866: Narodne pesmi iz Medjimurja in iz Varaždina (34—305). Miš — deklica (213—215). —

Sofoklov Ajant. Žaloigra, ki jo je iz grščine poslovenil M. Kračmanov Matija Valjavec. V Celovcu 1863. 16. str. 87. Nat. J. Leon. Izdal Anton Janežič. Cvetje iz domačih in tujih logov. Šestka II. Vvod. O Sofoklovem življenji (1—9). Vvod k Ajantu (10—13). Žaloigra (14—87). — Glasnik: Sestri Zora in Solnea. Prvi del. Zložil M. Kr. (str. 97—105). Narodna pripovedka iz Čerenčovec na Ogerskem (155). Prek Save (Pes. zložil Kr. M.). — Arkiv za povjestnico jugoslavensku. Knjiga VII. 1863. Odgovori na njekoja pitanja.

L. 1864 Glasnik: Narodne pesme iz Goričan v Medmurji. Zapisal dijak Bally, priobčil M. Valjavec (str. 97). — L. 1865 Književnik: O rodjenicah ili sudjenicah. — L. 1866: Narodne stvari: priče, navade, stare vere. Nabral in razglasil M. V. (str. 23—451. I—XIII). Na-

rodne pesme (Iz zamladinca str. 289—404. I—XIV). Priobčuje M. V. — Cvetje iz domačih in tujih logov: Zora in Solnea. Pripovedna pesem v treh delih. Zložil M. Valjavec. V Celovcu 1866. 16. str. 80. Šestka V. Izdal A. Janežič. — L. 1867 Glasnik: Narodne priče, navade, stare vere (str. 62—351. I—XIV). Narodne pesme (256—7). — L. 1868: Narodne stvari (31—193. XV: Zanos, porod, krst, dete. XVI: Smrt, smrtec, mrtvec, spreved). — Pesmi, pripovedke in prevode Kračmanove so radi pobirali in ponatiskovali, tu in tam nekoliko popravljene, v „Šolske Čitanke, v Berila gimnazijska“ p. dr. Bleiweis, Miklošič, Navratil, v Cvet slovenske poezije, v razne Slovnice in Cvetnike p. Janežič, zlasti v letih 1861—1869.

L. 1870 se je v Zvonu oglasil Kračmanov: Drobne pesmi. Berta. Boj se pesnika (11—198)! — L. 1872 v Zori I: Drobne pesme (I—VI). Tudi je v Zori pa v Vestniku l. 1873—4 v izvirnem jeziku priobčeval „Narodne stvari: priče, navade, stare vere“, kakor jih je prej do l. 1868 v Slov. Glasniku.

Letopis Matice Slovenske 1874: Izgledi slovenskega jezika na Ogerskem. Predge z letnicami 1802—1830 (str. 102—155) in Letopis 1877 (Konec str. 92—131). Razglašja M. Valjavec. V predgovoru piše na pr.: „Zelo znamenit za slovensko jezikoslovstvo je jezik Slovencev, kateri stanujejo na Ogerskem, katere Štajerci imenujejo Prekmurce, ker so jim prek Mure reke. To je izprevidel najprvi Miklošič, kateri se v vseh svojih delih zvesto ozira na to razrečje in upotreblja knjige prekmurskih piscev, kolikor so mu dosežne. Uvidel je to tudi Raič, kateri je v dveh tečajih matičnega letopisa o Prekmurcih pisal in nabrojil knjige, katere so doslej od prekmurskih pisavcev beli dan ugledale, kolikor je poizvedel za nje potujoč sam navlašče za to na Ogersko v tiste kraje, kjer Slovenci prebivajo (L. 1874 str. 102) itd. — Letopis 1882—83: Drobni spi-

sek Truberjev. Podaje M. Valjavec (str. 55—63). —

Kres v Celovci l. 1884. IV: Narodne pripovedke 1—34 (str. 29—614). Priobčuje Mat. Valjavec. Narodne pesni 1—35 (str. 178—492). Nabral — iz predvorske fare: „Leta 1850., ko sem bil še učenec ljubljanske gimnasije, jel sem nabirati narodne pesmi. Nekaj sem jih nabral v rojstnej vasi na Beli, pičlé pol ure od Predvora .. Predvór je fara na Gorenjskem miljo nad Kranjem, kjer se začenja kokrška dolina. Govori se: kam greš? pred Dvor; kje si bil? pred Dvoram, ali od kod greš? iz Predvora t. j. izpred Dvora. Kako se slovenščina tam govori, opisal sem nekoliko v programu varaždinske gimnasije l. 1858., kjer je dodanih tudi osem narodnih pesnij, ki se tukaj na konci zopet ponatisnejo itd. (str. 179)“. — Kres 1885. V: Narodne pripovedke 35—72 (str. 27—615). Dve narodni pesni (str. 244—6). Iz kotoribskega protokola — zapisnik se začenja z l. 1724 — Kotoriba méstice v Médjimorji ob reki Muri (Razglaša str. 426—639). Glagolski ulomek (Ev. s. Mat. 19, 3—11) v srbsko-slovenskem jeziku, našel l. 1856 v grajščini na Turnu na perotnicah starega urbarija iz pergamenta (str. 480—1). — Kres 1886. VI: Narodne pripovedke 73—83 (str. 144—319). Prinesček, kako in od kod se narodne pripovedi razširjajo (151—4). Veznik ada, anda (ergo, igitur, itaque str. 342—351). — Archiv f. slav. Philologie hvalno omenja Valjavčevih narodnih pesmi in pripovedek in zlasti spisov o naglasu novoslovenskega jezika v Radu že l. 1881. V. in poznej večkrat o raznih prilikah. L. 1885. VIII ima sestavek: „Mittheilungen aus dem kroatischen kaj-Dialecte (399—409)“. Posebej je tiskan tudi „Prinos k naglasu v novoslovenskom jeziku“ iz Rada 1885 8. str. 49 (cf. Zvon V. str. 236—244). —

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti daje v Zagrebu od l. 1867

na svetlo svoj „Rad“ ter v njem vsakovrstne učene razprave. L. 1876 je pisal v 35. knjigi: „Novoslovenski komparativ prema staroslovenskomu glede na formaciju“; l. 1878 pa je akademik Matija Valjavec pričel razpravljati nauk o slovenskem naglasu, in je v naslednjih (43—102) knjigah v véliki osmerki premarljiva mravlja napisal vsaj 1417 tiskanih strani, torej nad 708 listov pod naslovom: „Prinos k naglasu v novoslovenskom jeziku“. Marljivost, ki se razodeva v tem delu, se ne dá popisati. Čuditi se mora vsak, kdor pomisli, koliko bukev in bukvic in spiskov je pretaknil, koliko črk načrkal, da še vedno pojasnjuje to jezikovo stroko!

Poleg tega je v Starinah jugoslavenske akademije priobčil staroslovénski spomenik, kateri je — preštampan iz XX. i XXI. knjige — tudi posebej tiskan pod naslovom: „Trnovsko Tetraevandjelije“. Priobčio M. Valjavec. U Zagrebu 1889. 8. 153. Tisak dioničke tiskare. Spomenik je v bolgarsko-slovenskom jeziku pisan cirilski brez sumnje iz XIII. veka, in Valjavec ga na drobno opisuje po vseh razlikah in nedoslednostih ter primerja z drugimi staroslovenskimi itd.

Narodne Pripovjesti u Varaždinu i okolici. Sakupio Matija Kračmanov Valjavec. Drugo izdanje. U Zagrebu 1890. 8. str. 328. Izdala knjižara dioničke tiskarne (cf. Narodne Pripovjedke l. 1858).

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Obraduje D. Daničić. — To velikansko delo jelo je izhajati v Zagrebu l. 1880 v zvezkih, in tudi temu znanstvenemu slovarju marljiv sodelavec je vzlasti po smrti Daničićeve Matija Valjavec. Tako sloví in bode slovel naš rojak v slovenskem in hrvaškem knjižestvu, kar bodo o svojem času svetu povedali že tudi bratje Hrvatje.

Vprašanja in odgovori.

Dve in trideseto vprašanje. Slavno uredništvo izvoli naj v »U. T.« med vprašanja sprejeti prošnjo in podati pouk, kdaj je zanikarnim roditeljem ali njih namestnikom poslali »poziv« in kdaj »svarilo« in ali se morajo dotični k vsaki seji povabiti zaradi opravičenja šolskih zamud ali morda zadostuje, če se le jedenkrat pokličejo, ker so bili že opozorjeni na dolžnost ter se jim je dalo potrebno pojasnilo. (X.)

Odgovor. § 7. šolskega in učnega reda z dné 20. vel. srpana 1870 nam jako jasno določuje, kako je postopati proti roditeljem, ki zanikarno svoje otroke v šolo pošiljajo; glasi se: »Krajna šolska oblast naj šolskih zamud vzroke, kateri bi se utegnili zdeti neveljavni, mahoma preišče, ter proti mudnim roditeljem ali njih namestnikom začne postopati po zakonu.«

Omenjena šolska oblast mora tedaj preiskovati le vzroke onih šolskih zamud, kateri bi se utegnili zdeti neveljavni. Le učitelj, ki otroka poučuje (ne samo voditelj) dolžan je vsak dan po vzrokih šolskih zamud vpraševati, torej more le on sodbo o opravičevalnem ali neopravičevalnem vzroku izreči, ali krajnemu šolskemu svetu javiti, da ni mogel pravega vzroka zvedeti.

Opravičevanja otrok utegnejo biti trojne vrste:

- a) učenec se veljavno opraviči;
- b) ali pove jasno vzrok, ki mu nikakor — torej brez dvoma — zamude ne opraviči, ali pa

c) se opraviči tako, da dvomimo o resničnosti njegovega opravičevanja. (O opravičenem vzroku tudi lahko dvomimo, če

d) otroka že pol meseca ni bilo v šoli, pa tudi roditelji ga ne pridejo opravičit.) V slednjih dveh slučajih c in d treba je vselej roditelje s pozivom klicati k opravičenju.

V slučajih b) nam je dolžnost roditelje po krajni šolski oblasti svariti: poslati jim svarila, tolikrat, da postane število neopravičenih zamud tolikšno, da se nam potrebno zdi kazen nasvetovati. Kadar pa to storimo, ni treba roditeljev k opravičenju klicati, saj se je otrok jasno v šoli izgovoril, sicer bi ne smeli njegovih zamud neopravičenim prišteti. V vseh slučajih se mora učitelju verovati, ker je prisegel, da bode vestno opravljal svoj posel. Zaradi tega mora tudi vsak učitelj za svoj razred zamudne pole spisovati, ker je v vseh šolskih zadevah sam zanj odgovoren. (§ 6. istega zakona — ukaz vis. c. kr. dež. š. sveta z dné 8. vinotoka 1870 št. 316 all. 4. — Ta točka pač dostavlja, da mora »krajno šolsko svetovalstvo« precej preiskovati vzroke neopravičenih zamud i. t. d., a ne veleva [naravnost] klicati roditeljev, ker imenovana oblast najde vzroke po učiteljstvu že preiskovane v zamudnih polah naznanjene, ali pa prejme od vodstva pojasnilo, da se o opravičenju zamud tega ali onega naznanjenega učenca dvomi, torej naj se dotični roditelji k opravičenju pozovejo.) L. L.

Književnost.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Ureduje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središči. I. zvezek. V Ptuiju, 1892. Zalaga izdavitelj. Tiska W. Blanke. Str. 39. Cena 15 kr.

Čislani g. pisatelj mladinskih spisov A. Kosi, poznat po »Narodnih legendah«, začel je izdajati »Zabavno knjižnico za slovensko mladino«. Ker nedostaje slovenski šolski mladini primernega berila, mora vsak mladinoľjub veselo pozdravljati pričeto podjetje ter biti hvaležen g. izdavitelju. Pred seboj imamo I. zvezek. Dasi je knjižica drobna, ima vendar mnogo dobre in raznovrstne vsebine. Obsega pa: Predgovor; pravljice in pripovedke; prirodopisno črtico; razne stvari; kratkočasnice; uganke, rebuse in demante. Mlade čitatelje bodo zanimala izvestno najbolj pravljice in kratkočasnice. Jezik je še dōkaj čist. Opomniti je nam, da je naglas čisto prav odveč, večkrat je pa še stavljen brez vsega zmisla; tako n. pr. kupčijá, tér, věč, sedáj, sčstavljenō, sčstavljenō, ravnokár, sáj itd. — Glagol nositi zahteva tožilnik, torej: »nesé kučme v mesto« namesto »nesé kučem v mesto«. G. izdavitelj naj se

ogiblje sprejemati v knjižnico take sestavke, ki so že v kakem šolskem berilu. Takó se je primerilo, da je sprejel v knjižnico pripovedko »Palček in orel«, katera se nahaja v Razinger-Žumerjevem berilu za ljudske šole. Dobro bi bilo, ako bi se zamenjavala beseda »hudič« z besedo »vrag« ali kakšno drugo. Znači ravno isto, glasi se pa vendar lepše in milejše. Paziti je tudi, da ne bodo v knjigi tiskovne napake, ker čuvati se mora, da so spisi za mladino čisti jezikovno in tiskovno. Knjižica se bode izvestno lahko in hitro razpečavala. F. J.

Zemljepis za meščanske šole in višje razrede ljudskih šol, spisal Fr. Orožen. I. del s 13 slikami (tiskal in založil R. Milic, stane vezan 50 kr.). To je naslov prve od onih šolskih knjig, katerih izdavanje je sklenil pospeševati in podpirati visoki deželni zbor kranjski, kakor je bilo to ob svojem času naznanjeno v našem listu. S to knjigo je storila slovenska šolska literatura velik korak naprej in prav v kratkem času bo sledilo še več enakih knjig za slovenske meščanske šole, katere nam dobri Bog le kmalu nakloni!

Orožnova knjiga je uravnana natanko po učnih načrtih za osemrazredne ljudske šole na Kranjskem. Zato pride »zvezdoznanski zemljepis« šele v III. delu na vrsto in v I. del se je le toliko sprejelo, kolikor je neobhodno potrebno v razumevanje druge zemljepisne tvarine. Iz istega vzroka so opisane neevropske zemljine nekoliko natančneje, razložena je tudi njih politična razdelitev in na konci pridejana tudi površina ter število prebivalcev važnejših držav. Tako dobijo učenci lahko vsaj občno sliko posameznih neevropskih zemljin in njih političnih razmer.

Gledé metode, po kateri je Orožnov zemljepis sestavljen, treba mi je le na kratko omeniti, da se je g. pisatelj ravnal po priznanih avtoritetah zemljepisne metodike in da se na vseh meščanskih šolah v Avstriji zemljepisje po istem načinu poučuje, kakor je v Orožnovi knjigi predmet izbran in razdeljen. Induktivna metoda in pridejane naloge za ponavljanje pospešujejo najbolj zemljepiski pouk. Sicer pa g. pisatelj sam opozarja v uvodu na svojo »Metodiko zemljepisnega pouka«, ki je ponatisnjena iz lanskega letnika našega lista.

Posebno hvalevredno je, da je g. pisatelj uvrstil v knjigo precejšnje število slik, katerih do sedaj, žal, še nismo bili navajeni v slovenskih zemljepisnih knjigah. In vendar so ravno slike, načrti in obrisi najboljši pripomoček nazornemu nauku, ki je jedino mogoče pri nerazvitem mišljenju nežne mladine. Jedna sama poteza na sliki ali obrisu več pové, kot cela stran še tako natančnega opisovanja. Knjigi uvrščene slike so pa tako priprone, da jih lahko posname vsak učenec, ki se je učil v nižjih razredih le količkaj risati, in da jih lahko prerise v svoj zvezek, posebno ako jih učitelj še jedenkrat pred njim nariše na desko.

Samo še na nekaj bi bilo treba paziti pri risanju takih skic. Kakor je namreč debelost črtek v zvezi s strmino obronka, tako je treba tudi poteze, ki pomenijo pogorje, tako uravnati, da bolj debele črte pomenijo višje pogorje, tanjše pa nižje. V tem oziru razločuje n. pr. vojaško-zemljepiski zavod na Dunaji trojno debelost potez: tanko za nizka pogorja, srednjo za srednja in debelo za visoka pogorja. V podanih načrtih pa moti natančnejšega opazovalca, da je n. pr. Zmajevo pogorje z debelejšo črto zaznamovano, nego Kilima Ndžaro in Kenia, ali pa je Jünling bolj krepko zarisan, nego Himalaja (Čingan je popolnoma izostal). Dobro bi bilo tudi visoke planote zaznamovati s klinastimi črtkami, kakor to dela omenjeni vojaško-zemljepiski zavod.

Velika prednost Orožnovega zemljepisa je, da podaja obširen in natančen pouk o čitanju in razumevanju zemljevidov, ki so poglavitno sredstvo pri po-

učevanju zemljepisa. Prva stvar je, da se učencu razloži, kaj pomenijo dogovorjena znamenja in da se mu pové, zakaj se strmine označujejo bolj temno, položni obronki pa bolj svetlo. Kakor hitro se učencu to le jedenkrat pokaže in na tabli nariše, potem ne bode on tega nikoli več pozabil in na vsaki karti, ki mu jo daš v roko, ti bode koj pokazal, kje je ravnina, kje položenost in kje strmina. Ravno tako je treba tudi vse druge znake učencu pokazati in če mogoče tudi povedati, zakaj se ta ali oni predmet tako ali drugače zaznamuje.

Omeniti mi je le še nekaj gledé pisave tujih imen. Da mora ta pisava v knjigah namenjenih slovenski mladini biti jedino le fonetična, to se samo po sebi uneje, ker meščanski učenci ne poznajo dobro niti nemškega pravopisa, kamoli francoski ali angleški. Vender mora pri tej pisavi neka doslednost vladati in če že pišem Nikaragua, Kuba, Jamaika, zakaj naj bi ne pisal potem tudi »Kostarika, Puerto Riko« itd. (str. 62)?

To pa niso nedostatki knjige, ampak le nedoslednosti, ki bodo kmalu izginile iz naših šolskih knjig. V svoji celini je Orožnov zemljepis tako izvrstna in praktična knjiga, da jo bodo višje oblasti gotovo potrdile za šolsko rabo in da bode služila kot prekorišten pomoček pri poučevanju zemljepisa. Pa tudi priprost Slovenec se bode iz nje naučil veliko zanimivega in za življenje potrebnega, tako da jo lahko priporočimo vsakemu z najboljše vestjo. S. R.

„Mladi učitelj“. Napisao Davorin Trstenjak. L. Hartman (Kugli i Deutsch, Zagreb).

Knjiga z gorenjim naslovom je jedna izmed najlepših cvetok hrvatske pedagogične književnosti. Namenjena je osobito učiteljstvu, a v drugi vrsti tudi roditeljem. Razdeljuje se v občni in posebni oddelek. V prvem oddelku govori o svojstvih in dolžnostih učitelja, o deci, o postopanju z deco, o notranjem življenju in delovanju šole. A tu nam ne podaja pisec suboparnih pedagogičnih pravil, marveč nam ognjevito pripoveduje o vsem tem, tako da čitatelj lahko razvidi, kako toplo mu bije srce za njegov vzvišen poklic. V drugem delu pisec kaže, kako se imajo razne discipline v šoli obravnavati in to v prvem šolskem letu.

Tu so praktične obravnave iz nazornega pouka, verouka, čitanja, pisanja, računstva, petja, deških narodnih iger in telovadbe. Za vse te predmete nahajamo prav uzornih primer izvršenih po zahtevah sedanjega metodičnega napredka. Iz nazornega pouka je 30 zares krasnih primerov, a nič manj mojstersko niso izpeljani primeri iz ostalih predmetov. G.

Naši dopisi.

Z Notranjskega. Gospod urednik! Oziraje se na spis »Slovensko učiteljstvo o novem letu« v 1. šte-

vilki letošnjega »Učit. Tov.« hočem tudi jaz, nadučitelj uvrščen v II. plačilni razred, podkrepiti oni izvrstni

spis ter dokazati s številkami, da celó učitelj, ki stoji na 2. klinu plačilne lestvice, ne more s svojo plačo izhajati, ako ima obilno družino in mora takorekoč na golih krajcarjih živeti, kako le oni z mnogobrojno obitelji, a nižjo plačo! Kako bridko mu je p. i. srei, ako zre v prihodnost!

Račun letnih stroškov nadučitelja, ki ima ženo in 6 nepreskrbljenih otrok, izmed katerih je jeden deček dijak:

Za hrano 7 osobam povprečno na dan 1.40 gld.		
Na leto	511 gld.	— kr.
» za drva	33 »	40 »
» za svečavo	7 »	68 »
» za razna društva	16 »	60 »
» za knjige, časopise, poštnino, kolek, popir in drugo pisalno orodje	18 »	84 »
» milo, žveplenice in črnilo, za čevlje in druge malenlenkosti	12 »	52 »
» za kuhinjsko posodo in orodje	2 »	— »
» za igle, konec itd.	1 »	26 »
dvema sinovoma vojakoma kot podpora		
» za dijaka	154 »	45 »
vкуп		
	777 gld.	75 kr.

Primerjaje te stroške z njegovo letno plačo, ki znaša z vsemi dokladami vred čistih 821.35 gld., ostaja učitelju še 43.60 gld. za perilo, obleko in obutev. S temi goldinarji pa ni mogoče sebe in družino stanu primerno oblačiti. Tudi ne sme niti on, niti kdo v družini bolan biti, ne sme nobeden v hiši umreti, ne sme biti ženitvanja v družini, ne sme nič ubogajme podariti, ne sme se nikamor voziti in nikdar v kako družbo ali k zabavi iti, kjer bi bilo treba kak groš plačati itd.

Vsak nepristranski človek in vsaka razumna gospodinja mora priznati, da so navedeni stroški gotovo tako umerjeni, da skoro ne morejo nižje biti.

Z navedenim računom hočemo dokazati, da učitelji niso še dovolj plačani, zlasti oni zadnjih dveh plačilnih razredov ne, ker ako ima tak učitelj obilno družino, se pri njem gotovo uresniči, kar je jedenkrat nekdo rekel: »Die Magenwände reiben sich«. — Vsakemu učitelju je neobhodno potrebno, da ima veljavo pri ljudeh. Ubožčina in vedna skrb, kako se bo živel, odvraca od učitelja vse tiste lastnosti, katere so mu v njegovem stanu zeló potrebne. Učitelj mora z veselim obrazom med učence stopiti in vedno vselega lica in srca biti. A kako more to učitelj storiti, ki je v bedi in nadlogah in če vé, da poleg vsega truda in napora ter zvestega spolnjevanja svojih dolžnostij mora venderle pomanjkanje in siromaštvo trpeti, za višjo odgojo in izobrazbo svojih otrok ne more pa nič storiti.

Dragi bratje učitelji! Usoda nam še ni mila; torej čakajmo in trpimo — zlasti učitelji nižjih plačilnih vrst; pa tudi trkajmo in prosimo!

Nam se bode morebiti predbacivalo, da smo nezadovoljni ljudje, ki nimajo nikdar dovolj; mi naj si svojo usodo tako ali tako na pošten način izboljšamo! Kdor tako govori, gotovo še ni skusil, kaj se pravi, bojevati se s skrbmi za vsakdanji živež ter imeti križe, nadloge in britkosti. Nekateri učitelji so orglavci, občinski pisarji itd., da si s tem svojo eksistenco zboljšajo. A to je le tū pa tam mogoče in nič gotovega, ker traja le od danes do jutri. — § 55., točka 1. državnega šolskega zakona se glasi med drugim: »Die Minnalbezüge sollen so bemessen sein, dass Lehrer frei von hemmenden Nebengeschäften ihre ganze Kraft dem Berufe widmen und auch eine Familie den örtlichen Verhältnissen gemäss erhalten können«. — In kako to izgleda v resnici! Morebiti tudi kdo poreče, da se na deželi cenó živi in lažje izhaja, nego v mestu. To ni vselej in povsod resnično. Na deželi moramo čestokrat, ako bivamo v bližini mesta, vse tako plačati, kakor kdo zahteva; v mestu se pa vsled konkurence lahko prebere ter gre tja, kjer se živila ceneje dobé. Pisatelju teh vrstic je dobro znano, da se veliko živil v bližnjem mestu ceneje dobi nego v vasi, t. j. v njegovem službenem kraju. Da bi si pa človeka najemal, ki bi mu iz mesta donašal vsakojake reči, to zopet ne kaže.

Gospodje, ki poznate naše razmere in imate našo boljše bodočnost v rokah, poslušajte tožbe in prošnje učiteljstva!

Res je, da se je v zadnjem času precej storilo za izboljšanje učiteljskih plač, zlasti oni učitelji morejo zadovoljni biti, ki so bili toliko srečni, da so prišli v 1. razred; a teh je malo število. Zato pa gotovo vse učiteljstvo v veseli nadi živi in upa, da se bodo merodajna oblastva blagohotno ozirala na predlog deželne učiteljske konferencije, namreč zvišanje odstotkov prvih treh plačilnih vrst in pomikanje učiteljev v višje plačilne vrste po službenih letih, da se tako vpelje nekaki »status«. Potem bi imeli vender upanje, da čez kaj let pridemo v boljši položaj. B—č.

Iz kamniškega okraja.* (Nova šola.) Vsacega rodoljuba mora boleti, ako bere vsakoletna uradna poročila o šolstvu in vedno mora čitati, da je zopet kranjska dežela med onimi, ki imajo tisoče otrok brez pouka. Zato me pa vselej razveseli, ako berem o ustanovitvi kake nove šole in radi tega sem se tudi z veseljem prijel tega poročila.

V severovzhodnem delu kamniškega glavarstva, med srednjim in južnim odrastkom kamniških planin »prelepa je moravska dolina!« Tako poje narod o metropoli moravske župe, in prav ima, ker vas leži v lepi, rodovitni dolini, posejani z mnogimi vasmí in obdani s kamniškimi planinami. Na njih vrhuncih z

*) Zaradi pomanjkanja prostora zakasnelo. G. dopisnik naj nas oprostí. Ured.

ne 400 m presežajočo relativno višino, blišče se cerkve podružnice. Med njimi je jedna imena Sv. Trojice, katera je od Moravč proti severo-zahodu, kjer je dolina zvezana z dobsko in mengeško ravnino.

Tukaj, akoravno je najmanjša podružnica, imajo lep župni dvorec in sedaj tudi novo zidano šolo, katero je 30. grudnia 1891. l. svečano blagoslovil moravški preč. g. dekan in nadžupnik Tomaž Kajdiž.

Že prejšnji dan je oznanjal pok topičev, da bode prihodnji dan nekaj posebnega za Sv. Trojico; drugi dan čul si pok brez prenehljaja. Ob 1/29. uri je bral preč. g. dekan slovesno sv. mašo, katere so se domačini in drugi bližnji župljani udeležili. Po končani sv. daritvi je šel iz cerkve sprevod: šolska mladina, g. dekan z asistenco 3 duhovnikov (g. župnik dobski, g. kapelan dobski in g. beneficijat vrhpoljski) in za njimi ostala množica. Med blagoslovom poslopja so peli pevci Jenkovo »Molitev«.

Po opravljenem blagoslovu smo se zbrali gostje z domačini pri otrocih v šolski sobi, kolikor se nas je ravno moglo. Prvi je spregovoril g. dekan. V svojem spodbudnem govoru je pozdravil najprej preblagorodnega gospoda okrajnega šolskega nadzornika in visokorodnega g. barona Rečbacha iz Krumperka in ostale, zahvalivši vse, kateri so kaj pripomogli k ustanovitvi šole, izrekel nado, da bi se v tej šoli poučevalo po slovenskem geslu: »Za vero, dom in cesarja«, izročil šolsko mladino novemu učitelju g. Frančišku Razpotniku in kazaje na očeta sedanje šole — na našega presvetlega cesarja, zaklical mu je trikratni »Živio!« na kar so pevci in vsi navzočni naudušeno zapeli cesarko pesem.

Po odpeti pesmi je spregovoril gospod nadzornik Lovro Letnar, klicavši zaščitniku nove šole, presvetlemu cesarju trikratni »Slava«, in je v jako primernem svojem daljnem govoru pohvalil Sv. Trojčane, kazaje, da se z vstrajnostjo in trdno voljo veliko naredi. Kajti, akoravno plačujejo le 600 gld. davka, vendar so z vstrajnostjo (katera jim je dobila podporo od presv. cesarja, sl. kranjske hranilnice in vis. c. kr. deželnega šolskega sveta), dovršili tako primerno šolsko poslopje, katero se kaže dvema tretjinama kamniškega glavarstva in naj je vsem trem tretjinam v vzgled. Oponinjal je nadalje občane, naj skrbé za svoje otroke s tem, da jih pošiljajo vedno v šolo in naj bodo v tesni zvezi s svojim g. učiteljem in vedno le s spoštovanjem o šoli govore, ker ako ta vez med šolo in hišo preneha, je vsak uspehi — zastonj.

Slednjič spregovori pa še novi učitelj g. Fr. Razpotnik: Zahvali v imeni svojem in krajnega šolskega sveta vse, kateri so s svojo navzočnostjo pripomogli k tako lepemu uspehu današnje svečanosti in slednjič tudi on opominja roditelje, naj pridno pošiljajo otroke v šolo in skrbé, da se bodo res kaj učili.

S tem je bil oficijelni del dovršen.

Preostaja mi še opisati drugi, ne manj zanimivi del. Krajni šolski svet je napravil na čast došlim gostom (katerih so se pa več nadejali, vsaj več učiteljev, kajti bili so le 4) primerno kosilo, pri katerem smo se zbrali v daljno zabavo. Tudi tu ni bilo brez govorov-napitnic. Prvi je napil g. nadzornik na presvetlega cesarja, g. dekan učiteljstvu, g. nadzornik slogi med duhovstvom in učiteljstvom, g. Bernik vrhimoravskim pevcem, g. Toman je napil pa obče prijubljenemu g. nadzorniku in njegovim bližnjim sorodnikom, rekši, da imajo vsi učitelji kamniškega okraja jednak čut spoštovanja in ljubezni do njega in njegovih sorodnikov.

Popoldne so kmalu začeli odhajati gostje, vsak pač z zadovoljnostjo o tej za krajevne razmere prelepi slavnosti.

Naj opišem k sklepu še šolsko poslopje, katero nima velike zunanje podobe, a je prav primerno razdeljeno. Proti jugo-zahodu obrnena šolska soba je prav primerno opravljena. Ravno tako primerno je učiteljevo stanovanje, katero zavzema nasprotno stran, obstoječe iz dveh sob in kuhinje; klet je pa v skalo vsekana. Okoli šole je še prostor, kjer se bode naredil šolski vrt.

Šola stoji kakih 400 m nad morjem in ima razgled po gorenjski ravnini, od koder se vidi baje 128 cerkev. Sv. Trojičani so lahko ponosni na svojo zgradbo in naj bi bili v posnemovalen vzgled sosednim Vrhpoljcem, kateri imajo šolski pouk, a nikakega šolskega poslopja.

— i —

Z Dobrove. V 3. št. »Učit. Tov.« čitam, da namerava g. Ravnikar priobčevati v »Učit. Tov.« prevod Komenskega »Didaktike«. Prav pametna misel. Vender pa se drznem nekaj svetovati.

Zgoraj imenovani prevod naj bi se ne tiskal med drugim gradivom v »Učit. Tov.« samem, temveč izhajal naj bi kot priloga. Ker pa pravite v ravno isti številki — v listnici namreč — da ne morete izdati večjega lista, ker bi radi preostanek porabili za bodoči »učiteljski dom« — s čimur se tudi popolnoma strinjam — naj bi se list tako tiskal, da bi bila srednja dva lista potiskana s prilogo, katera bi se potem lahko izrezala. Tako ima letos »Kmetovalec« na srednjem listu prilogo »Vrtnar«. Na ta način bi imeli vsi naročniki »Učit. Tov.« ob enem tudi še posebno knjižico: »Komenskega Didaktiko«.

Menim, da bi se dalo to prav lahko izvršiti in upam, da bi bili tudi vsi naročniki »Učit. Tov.« s tem zadovoljni.

Da bi se prepričali, bi li ugajalo to p. n. naročnikom, ponatisnili bi moj list v prihodnjo številko »Učit. Tov.« ter pristavili, naj vsi, ki so s tem zadovoljni, to po dopisnicah Vam naznanijo. *J. Novak*

Opomnja uredništva. Ker je naša želja, da pri uredovanju ustrezamo željam gg. tovarišev, prosimo izjav o nasvetu g. dopisnika.

S Krasa. Prečitavši uvodni članek »Divide et impera« v goriški »Novi Soči« z dné 5. svečana t. l. št. 6 sem si mislil, ta list nima več v svoji deželici slastnih koščic, kajti obral je marsiktero, tudi najtršo in pobožal več maziljencev, ali kakor se je svoječasno javilo, potegnil krinko raz obraz, dakle treba v Ljubljano. V Gorici je vse v najlepšem redu, zato treba urediti kranjske učiteljske razmere!?

V tem članku je g. dopisnik mahala z gorjačo po g. uredniku »Uč. T.« in ljubljanskih »kolovodjih«. Hm! Njegova misel je: »Učiteljski Tovariš« naj se unakne »Popotniku«, »Slovensko učiteljsko društvo« »Zvezi«, tedaj ne bode razdora. Glede razdora ima g. pisatelj zdrave nazore, a pomisliti bi vender moral, da ga niso provzročili ljubljanski učitelji. Vedeti bi moral, da kranjski oziroma ljubljanski učitelji v zbo-

rovanji »Zveze« niso mogli se strinjati z drugimi slovenskimi kolegi, ko so hoteli, da naj »Učit. Tov.« preneha in da glasilo »Zveze« postane »Popotnik«. Tedaj oče naj se sinčku na ljubav spravi s pota!?

To bi bila moralna zaušnica ljubljanskemu učiteljstvu, osobito velezaslužnemu uredniku g. A. Praprotniku, kojega niso smeli ljubljanski kolegi pustiti, da bi se mu iz rok izvil »Uč. Tov.« po 30letnem trudapolnem delovanju.

Naj ne misli g. dopisnik uvodnega članka »Nove Soče«, ker se niso pustili preplašiti »Zvezi« in »Popotniku«, da kranjski učitelji rujejo proti »Zvezi«, marveč jo podpirajo, akoravno skrbe tudi za svoje društvo in glasilo. Čemu tedaj stezate g. dopisnik svojo strupeno ost v ljubljansko-kranjske učiteljske razmere in sanjavo napadate zaslužne osebe?

Društveni vestnik.

„Narodna Šola“. V seji »Narodne Šole« z dné 26. prosinca t. l. se je rekonstituiral društveni odbor za bodoče poslovno leto. Po nasvetu društvenega odbornika Franciška Raktelja se je volil predsednikom dosedanji predsednik g. Feliks Stegnar, podpredsednikom g. Andrej Žumer, blagajnikom g. Matej Močnik in tajnikom g. Jožef Cepuder, Andrej Praprotnik, Francišek Raktelj, Ivan Tomšič, Francišek Bahovec in Francišek Praprotnik pa društvenimi odborniki.

Pri drugi točki dnevnega reda je omenjal g. predsednik še jedenkrat dohodkov in stroškov »Narodne Šole« iz leta 1891., rekoč, da je nad 100 šol poslalo »Narodni Šoli« svoja vplačila, ki znašajo skupaj 473·31 gld. Zato so prejele vračila v šolskem blagu za 807·53 gld. Dalje je 34 učiteljev vložilo 85·60 gld., za kar so prejeli vračila v blagu za 193·89 gld. Brezplačne podpore so dobile 4 šole v znesku 24·06 gld. Vrednost vsega razdeljenega blaga pa je bila 1025 gld. 48 kr. Ako se k vplačilom prištejejo še ostanek minolega leta z 235·65 gld., darovi s 23 gld. in pol-

letna ustanovna šole v Sodražici 10 gld., znašajo vsi dohodki 827·56 gld. Ker je pokritih stroškov dosedaj 814·49 gld. ostane v blagajnici še 13·07 gld. Natančen pregled dohodkov in stroškov pa je bil itak že tiskan v zadnji številki »Učit. Tov.« minolega leta.

Za tekoče leto se je sklenilo prositi sl. kranjsko hranilnico, sl. mestni zastop ljubljanski in druge denarne zavode po deželi večjih denarnih podpor, ker se število rednih šol vedno množi in se z dosedanjimi prispevki, koje je dobivala »Narodna Šola« od teh korporacij, ne more izhajati in ne ugoditi preobilnim prošnjam učiteljskim za podporo iz društvene zaloge. Želeti bi bilo torej, da bi gg. tovariši po deželi delali na to, da pomnože število podpornih članov »Narodni Šoli«.

Saj se nahajajo še vedno radodarni in šoli prijazni ljudje. Treba je slednje le v pravem času nagovoriti in jim v živih besedah na srce polagati blag namen »Narodne Šole«. Prav lepo priliko za to imajo ravno v sedanjem predpušnem času pri raznih shodih in veselicah.

Tajnik.

Vestnik.

Osobne vesti. Po kratki bolezni je dné 6. t. m. umrl g. Anton Rozman, učitelj v Žabnici. Nekrolog upriložniti.

Pohvala in priznanje. C. kr. deželni šolski svet kranjski je izrekel na podstavi poročila c. kr. deželnega šolskega nadzornika učiteljstvu javnih in zasobnih ljudskih šol ljubljanskih za povoljne in tu pa tam tudi izvrstne učne uspehe in poleg tega še učiteljstvu in vodji I. mestne deške ljudske šole za prireditve razstave učil ob priliki deželne učiteljske konferencije svojo pohvalo in priznanje. Jednako pohvalo odnosno priznanje je dobilo tudi učiteljstvo ljudske šole v Postojini.

Za Komenskega koncert se je doslej oglasilo čez 60 udeležencev. Najbolj primanjkuje sopranistov in prvih tenoristov. Kdor se še ni oglasil, naj to v kratkem stori, da se bodo naročile note.

Šolska delarna. Dnó 1. t. m. se je otvorila šolska delarna na c. kr. rudarski šoli v Idriji. V ta namen je vis. c. kr. ministerstvo za poljedelstvo dovolilo za napravo orodja, lesa in popirja vsoto 423 gld.

Odobrena knjiga. Visoko c. kr. naučno ministerstvo je odobrilo šolsko knjigo »Prva nemška slovnica in prvo nemško berilo za slovenske ljudske šole«, sestavili A. Praprotnik, A. Razingar in A. Žumer. Knjiga je namenjena za tretje šolsko leto na tistih tri- in večrazrednicah, na katerih se nemški jezik poučuje kot drugi deželni jezik. Knjiga se bode sedaj tiskala, tako da se bode mogla prihodnje šolsko leto že vpeljati, na kar opozarjamo okrajne učiteljske konferencije.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola je blagoizvolilo poslati za ubožno šolsko mladino tukajšnje

šole več raznovrstnega šolskega blaga in je vrh tega preskrbelo za večjo vsoto denarja raznih učil. Za velikodušni dar, kakor tudi za obilni trud, ki ga je imelo društvo pri naročevanju in pošiljavi, izreka podpisani najtoplejšo zahvalo.

V Kržih pri Trziči, 22. prosinca 1892.

Janko Jezeršek, učitelj.

Zahvala. Slavna posojilnica v Krškem je blagoizvolila tukajšnji zaslini šoli podariti vsoto 2 gld. 80 kr., za katero nam je sl. društvo »Narodna šola« poslalo obilno šolskega blaga. Za ta blagodušni dar izreka šolsko vodstvo v imeni šolske mladeži obema društvoma najtoplejšo zahvalo.

Vodstvo zasiline šole v Velikem Trnu, dne 24. prosinca 1892. *Jožef Osana, zač. učitelj.*

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 82

okr. š. sv. Na dvorazrednici v Velikem Gabru je stalno popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 20. t. m.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dne 28. prosinca 1892.

Št. 70

okr. š. sv. V tukajšnjem okraji so stalno ali začasno popolniti nastopne službe učiteljic:

1. Na dvorazredni mešani ljudski šoli v Jelšanah mesto učiteljice III. plačilne vrste s slovenskim učnim jezikom.

2. Na dekliški dvorazrednici v Kastvu mesto podučiteljice s hrvatskim učnim jezikom.

Dohodki in užitki so določeni v deželnem zakonu za Istro od dne 3. listopada 1874 d. p. l. št. 30, od nosno 14. grudnia 1888 d. p. l. št. 15.

Prosilke naj svoje pravilno opremljene prošnje v 14 dneh službenim potem podpisane uradu predložijo.

C. kr. okrajni šolski svet Voloska
3. svečana 1892.

Listnica upravnštva.

Večkrat se pripeti, da nastane vsled premeščenja kakage naročnika na ta način nered v pošiljanji lista, da se mu list pošilja na novi službeni kraj, preden se je preselil. Upravištvu je iz lista pač znano, da je dobil kak tovariš drugo službo, a ni mu znano, kdaj se je preselil. Zaradi tega uljudno prosimo dotičnike, da nam z dopisnico blagoizvolijo naznaniti čas preselitve. — Gg. naročnike, ki so z naročnino zaostali, uljudno prosimo, da svojo dolg poravnajo.

Listnica uredništva.

Sl. c. kr. okr. š. sv. v Voloski: Razpise priobčujemo brezplačno. — G. M. D. v Tr.: Vaša tožba je v istini opravičena. Ali kaj more deželni šolski svet za to, ker nima denarja na razpolaganje. Kadar se določujejo nagrade za kmetijski pouk, je v taki zadregi, kakor je bil takrat, ko je bilo določiti, katerih 27 učnih močij izmed 540 naj dobi plačo 700 gld. Istotako je z učiteljicami ženskih ročnih del. Kaj pomaga, če ministerstvo zahteva, da se mora ta pouk bolj razširiti, ako ima deželni šolski svet za dotične nagrade tako malenkostno vsoto na razpolaganje, da je n. p. vlani prišlo od te vsote povprečno na jedno uro 4½ krajcarjev! Na Štaterskem so za ženska ročna dela nastavljene posebne učiteljice. Dokler se ne uravnajo pravne razmere med šolsko občino in učiteljem kot šolskim vrtnarjem in dokler visoki deželni zbor ne dovoli v nagrado za kmetijski pouk in za ročna dela tolike vsote, da bi vsaj približno odgovarjala

važnosti tega pouka za ljudsko blagostanje, toliko časa tudi šolstvo v tem oziru ne more napredovati, ker vsako delo je vredno plačila. Pričakujemo torej od gg. deželnih poslancev, katerim mora ljudsko blagostanje v prvi vrsti pri srci biti, da v tem oziru storijo svojo dolžnost, da ne bode naša dežela zaostajala za sosednimi. — G. A. N. v L.: Vašega dopisa nismo priobčili, a Vašo željo smo naznanili na pristojnem mestu. — G. J. G. na Č.: Da nova izdaja R.-Ž. abecednika nima podobice, je vzrok ta, da visoko c. kr. naučno ministerstvo par podobice ni odobrilo, zaradi nujne potrebe pa ni dostajalo časa, da bi se bile nadomestile z drugimi, kar bode šele pri prihodnji izdaji mogoče. — G. L. St. v K.: Lepa hvala za poslano, nam prav ugaja, priobčimo kadar bo mogoče. Tudi v drugi stvari, ki jo imate v delu, se z Vami popolnoma ujemamo, namreč o turških napadih. Kar se pa tiče najnovjših neturških »napadov«, nas ti v našem mirnem delovanju za šolstvo in narod ne bodo s tira spravili. Gregorčičev »Veseli pastir« poje:

»Nikomur tu nisem na poti, na poti ni meni nikdo;
Kdo čisto veselje mi moti, kdo moti življenje mirno?«

Kar se nas tiče, nam ni nikdo na poti in pri tolikem številu Slovencev mislimo, da tudi mi nismo nikomur. — G. K. Č. v P.: O »učiteljskem domu« se je razgovarjal odbor. Stvar je s tem pričeta. Nadalje se bode obravnavala v prihodnjem občnem zboru. — G. A. Jirák v Kr. Vinogradih: Lepa hvala za poslano »didaktiko« kakor tudi za dani svet in ponujeno pomoč, za katero se bomo oglašili, ako bi bila potrebna. Naznanili pa nam niste, koliko knjiga stoji, da jo plačamo. Kolegijalni pozdrav!

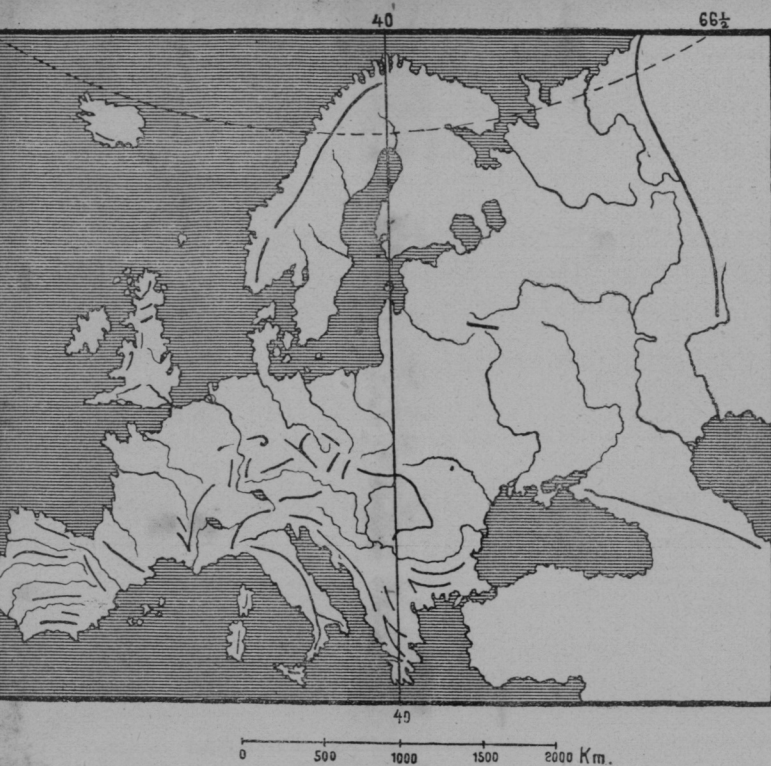
»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

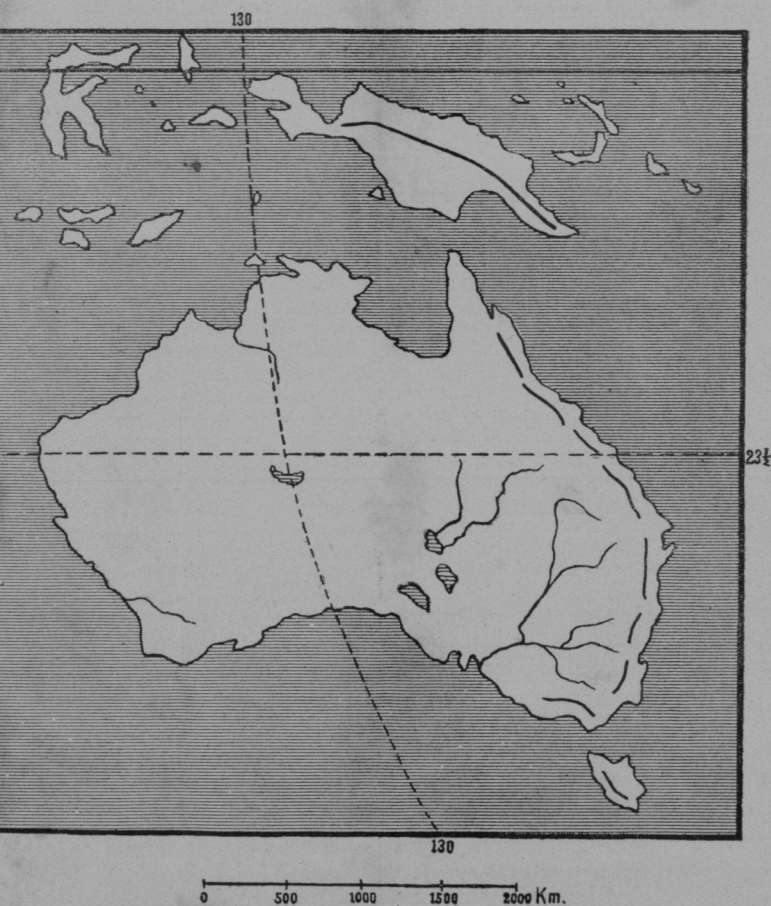
Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

O zemljepi

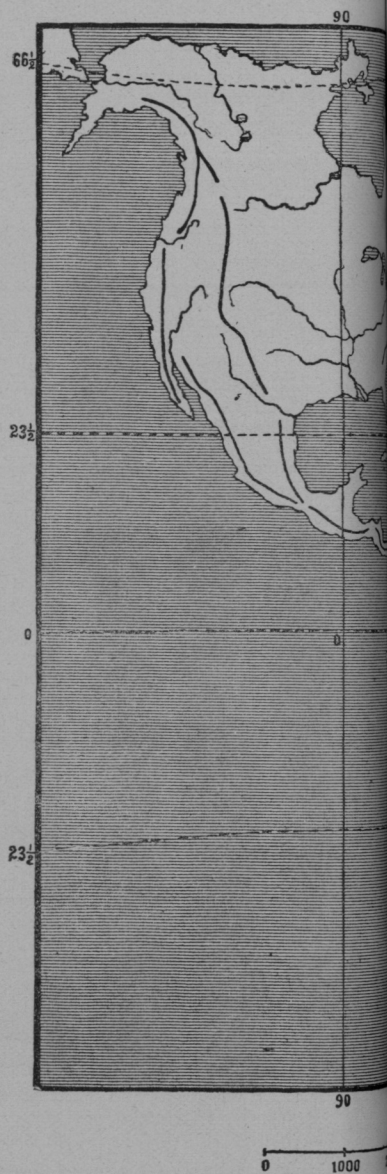
(V 3)

Zemljevidni obrisek: **Evropa.** Merilo 1:50,000.000.

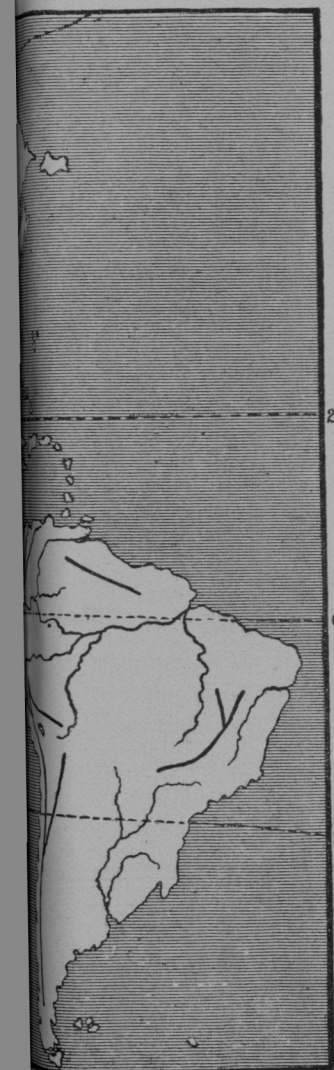

Zemljevidni obrisek: **Avstralija.** Merilo 1:50,000.000.

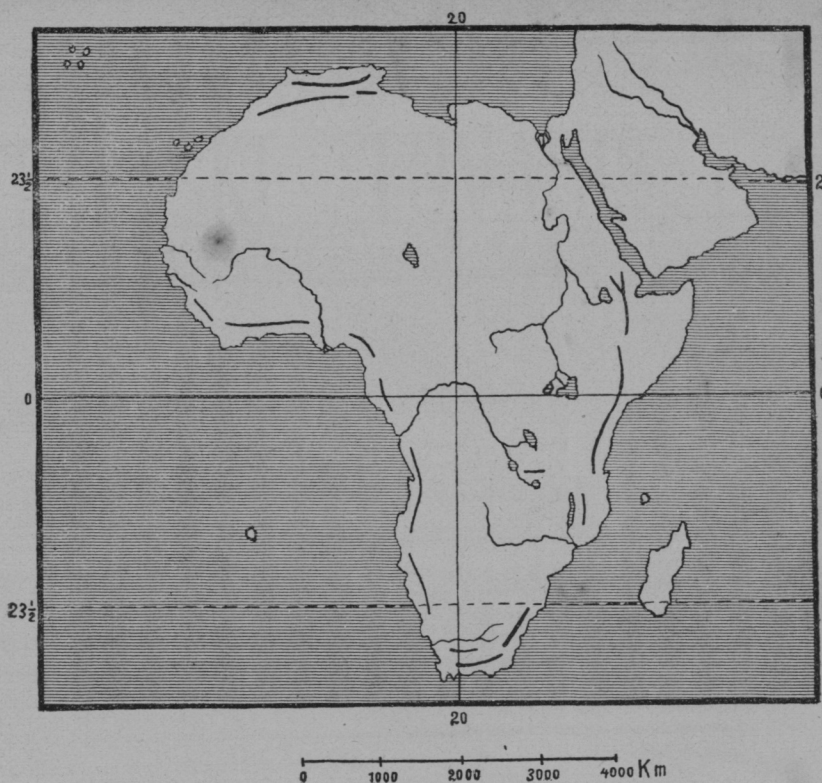
Zemljevidni obrisek: **Am**

em pouku.

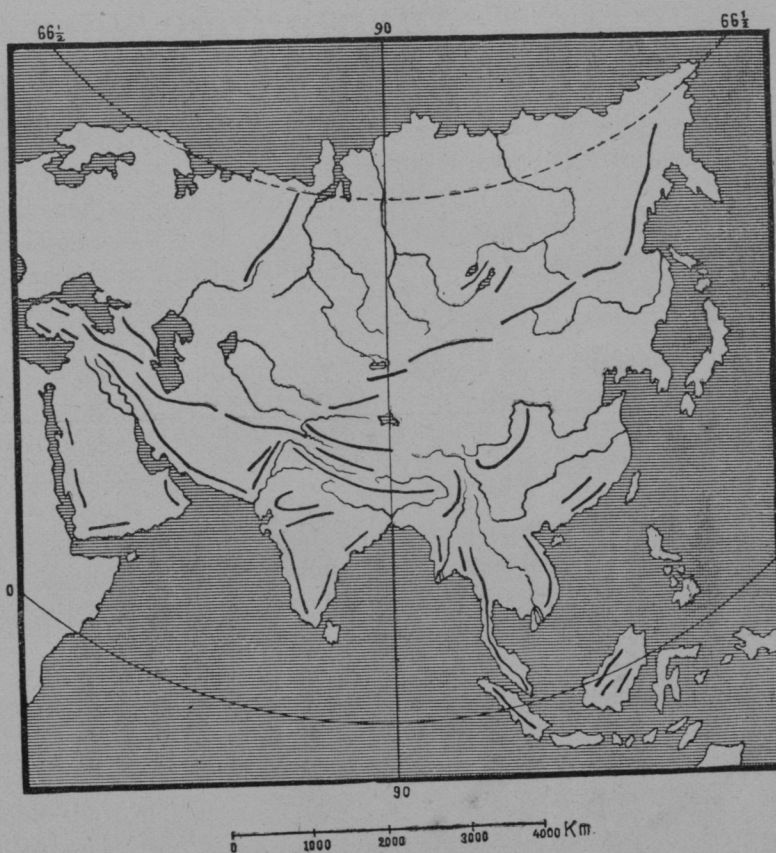

4000 Km.

Merilo 1 : 100,000.000.

Zemljevidni obrisek: **Afrika**. Merilo 1 : 100,000.000.

Zemljevidni obrisek: **Azija**. Merilo 1 : 100,000.000.